

УДК 94 (477)= 327.16:32 «07»

Сучасний європейський антисемітизм: основні характерні риси і загрози

О.В. КОЗЕРОД

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України, м. Київ, Україна,
E-mail: oleg224@voliacable.com**Авторське резюме**

Стаття є комплексним дослідженням, присвяченим боротьбі з ісламським тероризмом та його ідеологією, які загрожують єврейським громадам країн Європейського Союзу. Автор аналізує основні ідеологічні причини, що призводять до появи злочинів та актів тероризму на ґрунті расизму та ненависті до євреїв. Вивчаються нормативна база та практичні заходи влади, які стосуються проблем національної безпеки в Європі. На підставі матеріалів європейської преси та робіт західної історіографії, пов'язаних з ісламським терористичним рухом в Європі, автор проводить аналіз останніх подій, пов'язаних з тероризмом на континенті. Автор розглядає останні події, пов'язані з терористичними актами у Парижі, Брюсселі, Копенгагені та робить висновок про те, що однією з причин виникнення загроз щодо єврейської громади Європи є активна діяльність пропалестинського лобі, члени якого пропагують ненависть до Держави Ізраїль і єврейського народу на території багатьох країн Європи. У підсумку робиться висновок щодо актуальності подій, пов'язаних з загрозою ісламського тероризму в Європі для сьогоденної ситуації в сфері національної безпеки в країнах Східної Європи та України.

Ключові слова: тероризм, євреї, Ізраїль, національна безпека, загроза, атаки, антисемітизм, Європейський Союз.

Modern european anti-semitism: main characteristics and threats

O.V. KOZEROD

I.F. Kuras institute of political and ethnic studies of the National academy of sciences of Ukraine,
Kiev, Drohobych, Ukraine, E-mail: oleg224@voliacable.com**Abstract**

This article is a comprehensive research on Anti-Semitism and its European ideology that threatens the Jewish communities of the European Union. The author analyzes the basic ideological reasons leading to the emergence of crimes and acts of terrorism motivated by racism and hatred of Jews. We study the regulatory framework and practices of the authorities that deal with national security issues in Europe. On the basis of the European press materials and works of Western historiography that devoted to this problem, the author analyzes the latest developments related to the anti-Semitism in Europe. Author separately considering the recent events related to the terrorist attacks in Paris and concludes that one of the causes of threats against the Jewish community in Europe is pro-Palestinian activism lobby, whose members are promoting hatred of the State of Israel and the Jewish people in the territory of many countries Europe. As a result, the article concludes that the relevance of the events connected with the threat of anti-Semitic movement in Europe for the current situation in the area of national security in the countries of Eastern Europe and the Ukraine.

Keywords: terrorism, jews, Israel, national security, threat, attacks, anti-semitism, European Union.

Постановка проблеми. Протягом останніх років антисемітизм став однією з головних проблем існування єврейської громади Європи. Незважаючи на те, що правоохоронні структури більшості країн континенту застосовують все більше заходів щодо безпеки єврейських громад, кількість інцидентів тільки зростає.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблеми сучасного європейського антисемітизму та його впливу на життя єврейської громади континенту досить активно вивчаються представниками різних наукових шкіл Європи, зокрема такими, як Джефрі Херф [1], Стюарт Ейзенштат [2], Естер Вебман [3] тощо. Дослідники зосереджують свою увагу на вивченні основних антисемітських міфів, які існують у сучасній суспільній думці на Заході, та їх впливу на стан міжнаціональних відносин.

Метою дослідження є вивчення на підставі матеріалів європейської преси та аналізу ро-

біт західної історіографії найбільш актуальних проблем, пов'язаних з існуванням антисемітизму в Європі.

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на те, що політичні події на Близькому Сході викликають все більше емоцій серед противників Держави Ізраїль у Європі, судова система таких країн, як, наприклад, Франція, продовжує системно боротися з антисемітизмом, незважаючи на гучні імена його прихильників. Так, дизайнер одягу Джон Гальяно програв на початку листопада минулого року справу в суді Парижа за позовом до Будинку моди Dior. Він намагався отримати як компенсацію за своє звільнення з посади креативного директора Dior 10 мільйонів фунтів стерлінгів. Дизайнера звільнили з цієї посади у грудні 2010 року після того, як він заявив відвідувачкам одного з паризьких кафе, що «євреї повинні горіти в газових камерах». Гальяно стверджував у сво-

© О.В. Козерод, 2015

їй позовній заяві до Паризького суду у справах трудових спорів, що саме його вклад в торгівельну марку Dior за 17 років роботи на цій посаді був вирішальним в обсягах продажів і що після звільнення його фізичне і психічне здоров'я похитнулося.

Однак суд відхилив цей позов і постановив Гальяно виплатити Дому моди 1 євро, що символізує програш дизайнером цієї справи. На сьогодні Гальяно працює креативним директором компанії Maison Margiela, його антисемітська витівка в 2010 році отримала великого розголосу і була засуджена більшістю представників авторитетів модної індустрії [4].

На жаль, проблема антисемітизму є досить актуальною на сьогодні й для благополучних у цьому відношенні європейських країн, зокрема Великої Британії, де, інколи, антисемітськи налаштована молодь демонструє завзятість та наполегливість у своїй діяльності. Зокрема, останнім часом організуються кампанії переслідування відомих в Європі політиків. Так, одна з найуспішніших молодих політиків Великої Британії Лусіана Бергер все частіше піддається атакам расистів і антисемітів. Наприкінці минулого року, зокрема, відразу десять неонацистів були заарештовані поблизу офісу Лусіани Бергер в Ліверпулі. Дата арешту членів групи збіглася з виходом з в'язниці Гарроне Хелма, що відбув термін за публікацію антисемітських твітів на адресу Бергер.

Судячи з інформації репортерів, неонацисти планували організувати якусь акцію проти Бергер на підтримку 21-річного Хелма, який нібито написав у соціальних мережах: «Можете не сумніватися, мій тюремний строк був початком нашої боротьби... за волю британського народу». В соціальних мережах обговорюється, що саме планувала ця організована група громадян, деякі відзначають, що вони лише «хотіли зустріти Хелма з в'язниці», інші – що «провести коротку акцію протесту». Прес-секретар поліції Мерсисайда підкреслив, що на даний час проходять слідчі дії щодо всіх десяти підозрюваних [5]. Така тенденція, коли злочинці продовжують свою антисемітську діяльність навіть після виходу з тюрми, викликає занепокоєність у представників єврейської громади та експертів.

Ситуація, яка склалася навколо расизму та антисемітизму у Європі, викликала дискусію серед провідних політиків. Зокрема, один з лідерів британських лейбористів лорд Мітчелл під час дебатів, які проходили наприкінці 2014 року в Палаті лордів, спробував захистити позицію Ізраїлю в нинішній кризі на Близькому Сході. В рамках дискусії баронеса Тонг з партії ліберал-демократів декілька разів назвала групу парламентарів-прихильників Ізраїлю «небезпечним проізраїльським лобі». На це лорд Мітчелл зазначив: «В усьому світі відбуваєть-

ся велика кількість звірств, і ми всі складаємо руки і робимо дуже мало, але коли Ізраїль по-одиноці захищає себе, це викликає протест. В кращому випадку це можна назвати лицемірством, в гіршому - це можна назвати іншим словом».

Депутат також підкреслив, що згоден з критикою одного з активних членів лейбористської партії Морін Ліпман на адресу лідера партії Еда Мілібенда щодо його підтримки визнання палестинської держави. «Коли ми бачимо демонстрації на вулицях Лондона, учасники яких йдуть з прохамасівськими і антисемітськими гаслами, коли я бачу, як мій хороший друг депутат Лусіана Бергер отримує антисемітські загрози від користувачів тролів з Твіттера, я розумію, до чого це може призвести ... Я задаю питання: якщо демонстранти настільки стурбовані позицією країн, які скоюють злочини проти людяності, чому вони не протестують проти країн, які не приховують свого варварства?» [6].

Дебати в Палаті лордів повинні були стосуватися формування позиції Великобританії з питання ситуації на Близькому Сході, однак депутати в основному висловлювалися з приводу протистояння палестинців та Ізраїлю. Баронеса Дич навіть закликала громадськість мусульманських країн докласти зусиль по створенню руху за мир і працювати над вирішенням проблем Близького Сходу. «Де їх Ганді? Де їх Мандела? Ми сьогодні говоримо про провал ідеї національної держави в ісламі і невдачах в області подолання демонізації інших» [6], – підкреслила баронеса.

Слід зазначити, що феномен сучасного антисемітизму викликає все більшу увагу з боку представників урядових організацій, які повинні захищати мир та безпеку національних громад. Так, уряд Шотландії наприкінці 2014 року вирішив підтримати вивчення антисемітизму, виділивши у листопаді минулого року для цього грант у розмірі 10 тисяч фунтів. Грант був присуджений Шотландській Раді єврейських громад (SCJC) і став відповіддю на різке зростання проявів антисемітизму в Шотландії. В цілому, зростання рівня антисемітизму в Шотландії пов'язують із загостренням ситуації на Близькому Сході, так тільки за три літніх місяці у 2014 році було зареєстровано більше 50 антисемітських інцидентів, що більше, ніж за минулі три роки.

Дана ситуація викликала велике розчарування серед членів громади, які все частіше звертаються в SCJC за захистом від переслідувань. Деякі відзначали, що змушені приховувати свою єврейську ідентичність, інші що думають про те, щоб покинути Шотландію. Як підкреслила міністр у справах суспільної безпеки та правових питань Розанна Каннінгем: «Я повністю визнаю той цінний внесок, який єв-

рейська громада робить в економіку і суспільне життя Шотландії та рада підтримати подальшу роботу на благо єврейської громади» [7].

Безумовно, найбільшим випробуванням для єврейської громади Європи за останні декілька років стала ситуація з антисемітизмом, яка склалася літом 2014 року. Так, більше 100 злочинів, скоєних на ґрунті ненависті, були зареєстровані у липні 2014 року фахівцями британського Общинного охоронного фонду, які займаються охороною об'єктів єврейської громади на всій території Великої Британії. Це приблизно в два рази більше, ніж у липні 2013 року. Різке зростання антисемітизму стало другим за силою за всю історію спостережень у Великій Британії після подій у Секторі Гази в 2009 році.

Протягом усього липня 2014 року тисячі палестинців протестували проти операції ізраїльських військ, яка проводилася ізраїльським урядом перед будівлею британського Парламенту. По всій же країні прокотилася хвиля антисемітських нападів. Найбільш серйозним інцидентом став напад мусульманських підлітків на рабина в Гейтсхеді. У єдиній синагозі Белфаста дві ночі поспіль цеглою вибивали скла. Група палестинців викрикувала «Хайль Гітлер!» в ході антисемітського автопробігу вулицями Манчестера. У північній частині британської столиці одна з проізраїльських організацій отримала телефонний дзвінок про закладену бомбу, а жінка в нікабі кинула в голову єврейського хлопчика, який їхав на велосипеді, камінь. Як підкреслив представник CST Марк Гарднер: «Інцидентів, принаймні, в два рази більше, ніж зазвичай, але все не так погано, як, наприклад, у Франції. Спільнота розуміє небезпеку і про це усім повідомлено, але ніхто не панікує і життя продовжується, як це й повинно бути» [8].

Згідно з останніми даними статистики, опублікованим Общинним охоронним фондом, за перші шість місяців 2014 року кількість антисемітських інцидентів у Великій Британії зросла на 36 відсотків. Так, лише з січня по червень включно було зареєстровано 304 випадки прояву антисемітизму.

Взагалі, липень 2014 року став рекордним у Великій Британії за рівнем антисемітизму після лютого 2009 року, періоду, коли також проходило загострення конфлікту в Секторі Гази. Як підкреслив прес-секретар CST Марк Гарднер: «Немає жодного виправдання цій хвилі расистського залякування і насильства, тому ми закликаємо всіх добрих людей однозначно засудити його» [9].

При цьому кількість антисемітських інцидентів, зареєстрованих у Лондоні, зросла з 94 за перше півріччя 2013 до 144 - цього року, або на 54 відсотки, в Манчестері ж зростання складало з 83 до 95, або на 16 відсотків. 42 інциденти

було зафіксовано в Солфорді, 10 - у Лідсі, 7 - у Ліверпулі, 4 - в Бредфорді [9].

В цілому, європейські експерти і політики не прогнозують зміну тенденції зростання антисемітизму. Ця проблема була піднята в Палаті лордів одним з лідерів британської єврейської громади, колишнім головним рабином країни лордом Джонатаном Саксом. Він звернув особливу увагу депутатів на проблему зростання рівня антисемітизму в континентальній Європі, де ситуація склалася набагато серйозніша, ніж у Великій Британії. «В останні кілька тижнів антисеміти атакували євреїв Франції, нападаючи на синагоги і підпалюючи магазини, які належать євреям ... Я не очікував, що через 120 років після справи Дрейфуса і 70 років після Голокосту гасло «Смерть євреям» знову можна буде почути на вулицях міст Франції та Німеччини», - підкреслив лорд Сакс [9].

Слід зазначити, що влада та суспільство деяких країн Європи, зокрема Великої Британії, протягом останніх місяців досить жорстко реагувала на прояви антисемітизму, які мале місце як на вулицях міст, так і у віртуальному просторі - мережі інтернет.

Так, агент з нерухомості Річард Ледд, який працював в одній з компанії Единбурга, був звільнений у липні 2014 року з роботи через антисемітські зауваження, зроблені ним у своєму акаунті в Твіттері. У своїх твітах Річард Ледд, який займав посаду консультанта відділу продажу і маркетингу компанії Мак'юен Фрейзер, коментував спір, який виник між футболістами Джої Бартоном і Йосі Бенаюном з приводу військової операції Ізраїлю в Секторі Гази. В одному з коментарів агента з нерухомості, зокрема, йшлося: «Брудні євреї, ... якби Гітлер ще був би тут, він би розібрався з вами» [10].

Користувачі Твіттера, які помітили ці висловлювання, одразу ж звернулися до роботодавців Річарда в офіс компанії Мак'юен Фрейзер в Единбурзі. Керівництво компанії, яке було шоковано від таких зауважень, відразу заявило, що співробітник звільнений. Як підкреслив директор компанії Ніл Морган: «У нормальної людини немає права миритися з цими огидними висловлюваннями, і, в зв'язку з тим, що фірма прагне до забезпечення рівних можливостей та поваги до всіх, незалежно від раси, кольору шкіри, релігії і статі, ми засуджуємо будь-яку форму нетерпимості або дискримінаційної поведінки». Миська влада Единбурга також швидко відреагувала на цей інцидент. Голова комітету з регіональної рівності Ради Единбурга Фойсол Чоудхурі, зокрема, зазначив: «Будь-яка форма антисемітської ненависті, виражена в різних формах, не повинна і не може бути терпимою ... У разі появи будь-якої форми злочинів на ґрунті ненависті ми б

хотіли заохочувати людей, щоб вони повідомили про це в поліцію» [10].

Висновки. Зростання напруженості на Близькому Сході та наземна операція, яку проводила ізраїльська армія протягом літа 2014 року, призвели до різкого зростання інтенсивності і рівня антисемітської та антиізраїльської риторики в Європі. Впливове ісламське лобі в різних країнах Європейського Союзу з кожним роком все потужніше відповідає на події на Близькому Сході завдяки зростанню кількості ісламських суспільних організацій, окремих політиків, громадських діячів, членів парламентів європейських країн, репрезентуючих ісламську громаду або співчуваючих їй. Не стали винятком й останні події, коли ісламські екстремісти та підтримуючі їх сили спробували помститися за операцію Ізраїлю у Секторі Гази членам єврейських громад Європи, які не є громадянами Ізраїлю, але, на думку екстремістів, повинні нести відповідальність за дії цієї держави. Це призвело до різкого зростання в Європі у 2014-2015 роках кількості злочинів за ознакою расової та національної ненависті. Слід зазначити, що, незважаючи на існування суворих законів та системи не-

минучих покарань, антисемітизм та ненависть на ґрунті расизму продовжують існувати в країнах розвинутої демократії у Західній Європі. Владі та правоохоронним органам цих країн ще прийдеться удосконалювати систему охорони громадських і релігійних об'єктів на території європейських країн для того, щоб попередити терористичні акти та напади на членів єврейської громади у майбутньому.

Безумовно, подолання проблеми антисемітизму в Європі в умовах зростання напруженості на Близькому Сході та розповсюдження ідей екстремізму та тероризму в Європі є досить складним завданням. Але якщо країни Європи, які декларують своє намір боротися з цим явищем, об'єднають свої зусилля, у них є шанс суттєво знизити рівень зростання антисемітизму. Це завдання можливо вирішити, якщо створити єдиний європейський орган, наприклад, Агентство по боротьбі з антисемітизмом з єдиною базою реєстрації випадків в усіх регіонах Європейського Союзу, а також налагодити тісні зв'язки між компаніями та охоронними структурами, які займаються проблемами моніторингу антисемітизму та охороною єврейських громад, культових споруд та освітніх закладів.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Anti-Semitism and Anti-Zionism in Historical Perspective: Convergence and Divergence by Jeffrey Herf. – Oxford: Routledge, 2006.- 296 pp.
2. The Future of the Jews: How Global Forces and Impacting the Jewish People, Israel and its Relationship with the United States by Stuart E. Eizenstat.- Rowman & Littlefield Publishers, 2012.- 376 pp.
3. The Challenge of Assessing Arab/Islamic Antisemitism by Esther Webman// Middle Eastern Studies.- 2010.- Vol. 46, Issue 5.- P.677-697.
4. John Galliano Loses Unfair Dismissal Lawsuit // Pret-a-Reporter.- 4 November 2014.-P.13.
5. Антисемиты травят еврейского политика // Агентство еврейских новостей.-13 листопада 2014.
6. В Палате лордов дискутировали по поводу ситуации на Ближнем Востоке и необходимости поддержки Израйля // Газета «Достижения».- 6 листопада 2014.
7. Грант для изучения антисемитизма // Агентство еврейских новостей.-23 листопада 2014.
8. Антисемитизм в Великобритании в июле вырос в два раза, но не достиг уровня 2009 года // Газета «Достижения».- 28 липня 2014.- С.5.
9. Ситуация с антисемитизмом в Великобритании и Европе продолжает ухудшаться // Газета «Достижения».- 1 серпня 2014.- С.3.
10. Агент по недвижимости из Эдинбурга был уволен за антисемитские твиты // Газета «Достижения».- 30 липня 2014.- С.3.

Стаття надійшла до редакції 10.03.2015

REFERENCES:

1. Anti-Semitism and Anti-Zionism in Historical Perspective: Convergence and Divergence by Jeffrey Herf. – Oxford: Routledge, 2006.- 296 pp.
2. The Future of the Jews: How Global Forces and Impacting the Jewish People, Israel and its Relationship with the United States by Stuart E. Eizenstat.- Rowman & Littlefield Publishers, 2012.- 376 pp.
3. The Challenge of Assessing Arab/Islamic Antisemitism by Esther Webman// Middle Eastern Studies.- 2010.- Vol. 46, Issue 5.- P.677-697.
4. John Galliano Loses Unfair Dismissal Lawsuit // Pret-a-Reporter.- 4 November 2014.-P.13
5. Antisemityi travyat evreyskogo politika (Jewish anti-Semites etched policy)// *Agenstvo evreyskih novostey*.-13 listopada 2014.
6. V Palate lordov diskutirovali po povodu situatsii na Blizhnem Vostoke i neobhodimosti podderzhki Izrailya (In the House of Lords debated about the situation in the Middle East and the need to support Israel) // *Gazeta «Dostizheniya»*.- 6 listopada 2014.
7. Grant dlya izucheniya antisemitizma (Grant for the study of anti-Semitism)// *Agenstvo evreyskih novostey*.-23 listopada 2014.

8. Antisemitizm v Velikobritanii v iyule vyiros v dva raza, no ne dostig urovnya 2009 goda (Anti-Semitism in the UK in July grew twice, but did not reach the 2009 level) // *Gazeta «Dostizheniya»*. - 28 lipnya 2014. - P.5.
9. Situatsiya s antisemitizmom v Velikobritanii i Evrope prodolzhaet uhudshatsya (Anti-Semitism in the UK and Europe continues to deteriorate) // *Gazeta «Dostizheniya»*. - 1 serpnya 2014. - P.3.
10. Agent po nedvizhimosti iz Edinburga byl uvolen za antisemitskie tvityi (Real estate agent from Edinburgh was fired for anti-Semitic tweets) // *Gazeta «Dostizheniya»*. - 30 lipnya 2014. - P.3.

Козерод Олег Віталійович – доктор історичних наук

Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса НАН України

Адреса: 01011, м. Київ, вул. Кутузова, 8

E-mail: oleg224@voliacable.com

Kozerod Oleg Vitaliyovych – doctor of historical sciences

I.F. Kuras institute of political and ethnic studies of the National academy of sciences of Ukraine

Address: 8, Kutuzov Str., Kyiv, 01011, Ukraine

E-mail: oleg224@voliacable.com